

Mötesanteckningar samråd hösten 2021

Kulturens kraft

Samråd mellan sverigefinska riksorganisationer och Institutet för språk och folkminnen, Kulturrådet, Kungliga biblioteket och Svenska Filminstitutet.

Datum: 13 oktober kl 09–11

Plats: Zoom

Deltagare från riksorganisationerna:

Elina Majakari, Sverigefinländarnas delegation

Pirkko Karjalainen, Sverigefinska riksförbundet

Leila Marttila, Sverigefinskt kvinnoforum

Maarit Jaakola, Sverigefinska rådet i Göteborg

Ilona Karppinen, Karoliina Aitalaakso, Sverigefinska ungdomsförbundet

Deltagare från myndigheterna:

Martin Sundin, Harriet Kowalski, Anna Gezelius, Institutet för språk och folkminnen

Lotta Brilioth Biörnstad, Bella Lawson, Kulturrådet

Elisabet Rundqvist, Lars Ilshammar, Kungliga biblioteket

Malin Nygren, Svenska filminstitutet

Dagordning:

1. Fastställande av dagordning

Martin Sundin hälsade alla välkomna.

Ändring av dagordning: Svenska Filminstitutet inleder, följt av Kulturrådet, därefter Isof och Kungliga biblioteket.

Kort presentationsrunda.

2. Information och frågor från:

Svenska Filminstitutet

Malin Nygren inledde med övergripande information om vad Svenska Filminstitutet gör och vilka nya uppdrag institutet arbetar med för att stärka minoritetsspråken.

2017 fick Svenska Filminstitutet regeringens uppdrag att tillgängliggöra film för barn- och ungdom inom de nationella minoritetsgrupperna. Filminstitutet gjorde en inventering över vilka filmer som finns och vilka insatser som redan görs, för att upprätta en strategi för att stärka tillgången till film för barn- och ungdomar.

Strategin finns här: www.filminstitutet.se/nationella-minoriteter och pekar på filmens möjligheter att stärka minoritetsspråken genom visning av film, men också genom ungas eget filmskapande i till exempel språkstärkande insatser.

Konkret gör institutet följande

1. Stöttar regioner och kommuner i deras filmkulturella verksamhet genom kunskap och ekonomiskt stöd till bland annat filmkurser och språkstärkande kurser.
2. Ger stöd till Spridning och visningsinsatser, som filmfestivaler och olika visningsaktörer kan ansöka om.

Det är av vikt att inte enbart tillgängliggöra befintlig film och att stötta projekt där barn och unga själva skapar film. Arbetet med att lyfta nya filmskapare genom talanginsatser är också viktigt.

En del av de krisstöd Svenska Filminstitutet tilldelats av regeringen ska stärka nya röster och ge stöd regionalt. Regionerna söker detta stöd, Talent to watch, från Svenska Filminstitutet och fördelar medlen till de projekt som inkommit. Inom flera regioner lyfts de nationella minoriteterna.

En satsning har gjorts på kortfilmer "Glöd" i samarbete med Folkets bio och UR. Projektet riktar sig till unga och har fått stor spridning.

Ett paket för skolar har skapats för att ge barn och unga möjlighet att starta projekt för filmskapande. Bredden är viktig, så att förebilder blir tillgängliga för barn och unga.

Svenska filminstitutet ser behovet av kunskapsspridning i kommuner och regioner liksom i filmbranschen i stort, för att fler filmer med perspektiv från de nationella minoriteterna skapas och tillgängliggörs. En annan satsning är "Filmpedagogiskt paket kring de nationella minoriteterna" som Skolverket lagt upp på sin hemsida. Det är ett paket med

filmer (2/språk) för skolan att använda enligt läroplan när de undervisar om de nationella minoriteterna.

Svenska Filminstitutet ser behov av att sverigefinskan och den sverigefinska kulturen skildras på film. Hur kan institutet stötta produktion av sådan film? Hur ska arbetet med att gestalta vardagsspråket genomföras?

Institutet samarbetar med Finlandsinstitutet som erhåller spridnings- och visningsstöd.

Kommentarer och frågor:

Inkomna frågor:

Hur samarbetar Svenska Filminstitutet med Finlandsinstitutet? Till exempel med spridning av filmerna i Sverige etc. Samt hur tror ni att samarbetet kommer att se ut i framtiden om Finlandsinstitutet nu får uppdraget och finansiering till spridning av finskspråkig film och litteratur enligt Isofs förslag?

Malin: Vi träffas och stämmer av kontinuerligt. Filminstitutets uppdrag handlar om att se hela filmens ekosystem, från produktion till visning. Finlandsinstitutet gör en del, visning och spridning av befintlig film. Deras barn och unga-arbete samarbetar vi också kring, t ex filmhandledningar till finsk film finns både hos oss och hos dem. Finlandsinstitutet är en viktig aktör som kan den finska kulturen, vi möts i kunskap kring film, filmskapande och filmvisning. Om de får uppdraget fortsätter vi att samverka.

Leila Marttila: I Västmanland har en grupp unga börjat göra film, men projektet fick ställas in p.g.a pandemin. Hur kan de fortsätta, hur kan de söka bidrag?

Malin Nygren: De kan kontakta mig så lotsar jag dem vidare. De ska ta kontakt med kommunen via sin skola, men jag hjälper dem.

Pirkko Karjalainen: Det arbete Finlandsinstitutet gör är mycket viktigt för kommunerna, det skapar en möjlighet att se och få tillgång till nya finska filmer.

Malin Nygren tipsar om bibliotekens streamingtjänst "cineasterna". Där har Finlandsinstitutet en flik för finsk film.

Kulturrådet

Bella Lawson redogjorde kort för och informerade om läsambassadören Bagir Kwieks tvååriga uppdrag. Bagir har arbetat utifrån olika spår tillsammans med en grupp sakkunniga, bland annat med möjligheter för barn och unga att få "läsförebilder". Dessutom har läsambassader inrättats. Bagir Kwieks uppdrag avslutas nu i höst och den

12/11 arrangeras en avslutningskonferens. Bella Lawson bifogar en länk till anmälan (se längre ner).

Bella informerade om det *nationella nätverket för regioner med fokus på nationella minoriteters kultur* där tjänstepersoner från regionernas kulturförvaltningar möts en gång om året. Syftet med dessa möten är att stötta varandra och utbyta erfarenheter.

På det senaste mötet i augusti 2021 låg fokus på barnrättsperspektivet. Under mötet diskuterades vilka fortsatta insatser som behövs för att nå minoritetspolitikens mål. Bland de punkter/reflektioner som kom upp, som regionerna ser behov av att utveckla var:

1. Behov av systematik och långsiktighet i arbetet.
2. Ökad delaktighet. De grupper som är berörda inkluderas inte alltid i arbetet och bör vara med i alla led.
3. Att utveckla formerna för samråd. Genomföra samråd med barn för att få in ett barnrättsperspektiv.
4. Fortsatt låg kunskap om nationella minoriteters rättigheter. Det finns behov av samordning av utbildning och fortbildning.
5. Ökade verksamhetsbidrag till nationella minoritetsaktörer.
6. Se över uppdelningen av konstformer vid ansökningar. Många minoritetsgruppers konstutövande är genreöverskridande och möjligheter att söka bidrag behöver anpassas utifrån detta.
7. Ett ökat samarbete mellan regionerna i arbeten med översättningar.
8. Resursbiblioteken för nationella minoritetsspråken välkomnas.

Kommentarer och frågor:

Pirkko Karjalainen: Minoriteterna det handlar om blir aldrig tillfrågade om att medverka i skapandet av kulturplaner. Kunskap om minoriteterna är en bristvara.

Bella: Skulle riksorganisationerna kunna guida oss vidare och vara behjälpliga för regionerna?

Pirkko: Vi ställer upp och lotsar vidare.

Ilona Karppinen: Regionerna tycks sakna kunskap. I skolorna blir det tydligt. Elever får inte veta, får inte kunskap om de rättigheter de har. Lärarna behöver bättre läromedel.

Elisabet Rundqvist: Kungliga biblioteket kanske kan vara behjälpliga här. KB har material för minoriteter, detta kan hänvisas till. Vi skickar gärna ut det för att hjälpa till att trycka på. KB tog fram en [lägesbeskrivning](#) och ett stödmaterial [De nationella minoriteterna och biblioteken. Lagar, konventioner och minoritetspolitik](#). Det finns möjlighet att få Lagar, konventioner och minoritetspolitik i tryckt form. Skriv till elisabet.rundqvist@kb.se

Anna Gezelius: På Isofs hemsida finns de läromedel som tagits fram efter utlysningen 2018, de finns där för gratis nedladdning.

Lotta Brilioth Biörnstad informerade om att i årets regleringsbrev fick Kulturrådet i uppdrag att redovisa vilka fortsatta insatser som krävs för att uppfylla minoritetspolitikens mål och lyfta vilka förbättringsområden man ser. Kulturrådet välkomnar inspel från organisationerna, senast till den 30/11. Ta kontakt med Bella Lawson, bella.lawson@kulturradet.se

Avslutningskonferens för Läsambassadören den 12 november:

Anmälningsslänk:

<https://www.anpdm.com/newsletterweb/47405147734844504778424459/43475D4B7146475946754947594571>

Om ni har frågor kring läsambassadören, ta kontakt med Cecilia Brisander:

cecilia.brisander@kulturradet.se

Isof

Martin företog därefter en kort presentation om det fördjupade handlingsprogram som lämnades in till regeringen i september:

Utifrån det handlingsprogram som Isof lämnade in till regeringen 2020 har institutet nu bland annat haft i uppdrag att plocka ut sex förslag per språk och specificera dessa. Förslag som rör skola och utbildning berörs ej då dessa frågor tas hand om av Skolverket. Isof lämnar dock förslag som rör folkbildning.

Förslagen är uppdelade i fem områden:

1. Utbildningsvägar: ökad finansiering till Folkbildningsrådet för att skapa fler kurser på romska, meänkieli och jiddisch; översättarutbildningar hos Tolk- och översättarinstitutet i romska, meänkieli och jiddisch; bidrag för korttidsstudier i finska samt kurser i finska i samband med yrkesutbildning.
2. Språkutbyte mellan generationer: insamling av data om finsktalande i Sverige.

3. Stöd till organisationer: lokala och regionala språkresurscentrum för finska, jiddisch, meänkieli och romska; förstärkt språkvård i romska, meänkieli och jiddisch; ökat anslag för revitalisering; inrättande av verksamhetsbidrag.
4. Stärkt kultur- och medieutbud: förstärkt litteratur- och kulturbefrämjande för finska, jiddisch, meänkieli och romska via Kulturrådet; ökade resurser till finskspråkig film och kultur via Finlandsinstitutet.
5. Språkteknologisk utveckling: uppbyggnad av en språkbank för romska, meänkieli och jiddisch.

Isof föreslår inom kulturdelen även att Kulturrådet tillsammans med ungdomsförbunden kan ta över och utveckla språkstödspaket för alla fyra språken (finns på finska och meänkieli) för nyblivna föräldrar för överföring av språken till nästa generation.

Ett av förslagen rör undersökning av antalet finsktalande i Sverige. Andra minoritetsgrupper ställer sig avvaktande till detta, men den finsktalande gruppen har ställt sig positiva till förslaget. Isof föreslår att staten ger pengar för detta ändamål.

Reflektioner och frågor:

Hur ska de regionala språkresurscentren fungera?

Harriet Kowalski: Fokus ligger på att utarbeta metoder där man utgår från talarnas perspektiv. Som förebild och inspiration kan man titta på Norge där samiskan och kvänskan har regionala och lokala resurscentrum på en mängd platser i landet. Sverigefinnarna är en stor språkgrupp med både lokal och regional förankring där lokala språknav skulle kunna gynna finskan.

Ilona: Hur kan skolverksamheter ha nytta av dessa centrum?

Anna Gezelius: I Norge finns många centrum, från större till små kontor. Dessa blir då lokalt präglade och styrs av behoven i närområdet. Vissa av kontoren har ett direkt fokus på t ex förskolan där de hjälpt till med att starta förskolor, eller stöttat med språkkurser etc för att höja språknivån hos de som arbetar där.

Revitaliseringsbidrag: Isof delar årligen ut 3,5 miljoner kr för arbete med språkrevitaliserande projekt. I somras fick Isof ytterligare 1,8 miljoner att dela ut. Tillsammans med återbetalade projektpengar blir summan knappt 2 miljoner kr. Fokus för projekt som tilldelas bidrag är att arbeta fram pedagogiskt material för skolor och vuxenundervisning. Tidigare framtagna material finns på Isofs hemsida.

Isof har en dialog med UR-play angående deras ”Språkplay” en satsning för utveckling av språkfärdigheter. Programmet riktar sig till invandrare och finns på 29 olika språk. UR undrar om minoritetsgrupperna är intresserade av ett sådant program. Användaren tittar på filmer och kan få ord översatta och öva på att lära sig fler, bland annat. UR behöver dels hjälp att sprida det, dels få vetskap om ifall intresse finns.

Isof undrar ifall sverigefinska organisationerna vill att detta ska drivas vidare.

Svar: Ja!

Elina Majakari: Gällande tillsyn, hur ser samarbetet ut med länsstyrelserna?

Martin: Isof hade givetvis tagit den rollen om regeringen gett Isof uppdraget. Som Martin tolkar det så kommer inte regeringen utse en ny myndighet med tillsynsuppdrag utan det kommer fortsatt att ligga hos Länsstyrelsen.

Pirkko: Apropå kultur- och medieutbud, hur ska de som redan är aktiva stärkas? Hur kan Sverigefinska riksförbundet söka stöd för att sedan fördela ut detta?

Lotta Brilioth Biörnstad: Titta på de projektstöd som finns hos Kulturrådet. Lotta lägger in en länk i chatten.

Kungliga biblioteket

Lars Ilshammar inledde med de tre punkter som Kungliga biblioteket vill diskutera och lämnade sedan över till Elisabet Rundqvist för att informera om två av dem, dels uppdraget att bygga upp resursbibliotek för de nationella minoritetsgrupperna, dels om läsappen Bläddra.

Elisabet Rundqvist informerade om uppdraget med uppbyggnad av resursbibliotek för de nationella minoritetsgrupperna. För finskans del är det Finlandsinstitutets bibliotek som blir resursbibliotek. Resursbiblioteken ska ha spröt ute både lokalt och rikstäckande. KB vill ha dialoger med användarna av dessa bibliotek; hur använder de bibliotekstjänster idag och hur vill de att ett bibliotek ska fungera.

<https://finlandsinstitutet.se/biblioteket/boktips/>

<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/biblioteksutveckling/nationella-minoriteters-bibliotek.html>

e-post: nationellaminoriteter@kb.se

Sakkunnig för uppdraget: Elisabet.rundqvist@kb.se

Tanken är att resursbiblioteken ska vara breda, att de blir en arena för minoriteterna. KB vill säkerställa att resursbiblioteken för dialoger med användarna och svarar mot de behov som finns lokalt och regionalt. Resursbiblioteken får ett etableringsbidrag om 400 000 kr. 2021 är uppstartsår och 2022 planeras att verksamheten ska vara på plats.

Vad gäller resursbiblioteken ser KB Finlandsinstitutet som en förebild och inspirationskälla. Bland annat turnerar de runt med en utställning om barnlitteratur. Så skulle resursbiblioteken kunna arbeta.

KB ser ett behov av en rådgivande grupp/organ vad gäller arbetet med samlingar, bland annat tidigare katalogiseringar som är kränkande. Hur ska materialet benämnas och kontextualiseras? Det bör vara en grupp som finns under en längre tid och som kan hjälpa till med snabba frågor men också med mer långsiktiga projekt. KB vill ha förslag på personer som kan vara lämpliga att ingå i rådet. Skriv till elisabet.rundqvist@kb.se med förslag på personer, samt någon rad om varför personen är lämplig.

Elisabet presenterade projektet "Bläddra", en app som är en del av resursbibliotekssatsningen. Appen är gratis inom Sveriges gränser och i denna går det att ladda ner böcker. Vad gäller appen "Bläddra" så kommer inte litteratur på finska läggas in där. Finskan har en annan situation än de andra minoritetsspråken i Sverige. Det finns en

fungerande e-boksmarknad för finsk litteratur vilket gör att Bläddra inte kan konkurrera på den marknaden.

Eva, bibliotekarie på Finlandsinstitutet, har identifierat ett behov i Sverige av det sverigefinska perspektivet i litteraturen. Det är främst den typen av litteratur som Bläddra kommer att undersöka för möjliga titlar att ta in i appen. Det finns några faktorer som behöver beaktas, dels språkanvändning och språknivåer, dels tematik.

Reflektioner och frågor:

Elina Majakari: Biblioteken runt om i Sverige behöver informeras om all litteratur som kan laddas hem och ner från Finland.

Elisabet: Det är stora skillnader mellan hur stora resurser kommunerna har. De nya resursbiblioteken kan stötta kommunerna att arbeta mer långsiktigt.

Leila Marttila: Biblioteken måste informeras om nya titlar, det är svårt att kunna göra beställningar då man inte får vetskap om vad som ges ut.

Elisabet: Finlandsinstitutet presenterar nya titlar på sin hemsida.

<https://finlandsinstitutet.se/biblioteket/boktips/>

Elina: Detta behöver spridas till kommunala bibliotek också så att de kan beställa ljudböcker från Finland.

3. Nästa samråd

Myndigheterna mejlar ut förfrågan om nästa års samråd.

4. Avslutande av samråd

Martin avslutade samrådet och tackade alla medverkande. Under hösten kommer Isof återkomma med frågor och samverkan kring processerna med handlingsprogrammet och planeringen av språkcentrum.